

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ РИНКУ

Запорізька державна інженерна академія

Досліджуючи методологічні аспекти формування конкурентоспроможності підприємства в умовах ринку дуже важливо мати уявлення про методологію та методи наукової творчості, оскільки саме на перших кроках до оволодіння навичками будь якої наукової роботи [1, с. 45].

Питання методології досить складне, оскільки саме це поняття тлумачиться по-різному. Багато зарубіжних наукових шкіл не розмежовують методологію і методи дослідження. У вітчизняній науковій традиції методологію розглядають як учення про науковий метод пізнання або як систему наукових принципів, на основі яких базується дослідження і здійснюється вибір сукупності пізнавальних засобів, методів, прийомів дослідження [2]. Методологія виконує такі функції:

- визначає способи здобуття наукових знань, які відображають динамічні процеси та явища;
- направляє, передбачає особливий шлях, на якому досягається певна науково-дослідницька мета;
- забезпечує всебічність отримання інформації щодо процесу чи явища, що вивчається;
- допомагає введенню нової інформації до фонду теорії науки;
- забезпечує уточнення, збагачення, систематизацію термінів і понять у науці;
- створює систему наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання [5, с. 64].

Ці ознаки поняття "методології", що визначають її функції в науці, дають змогу зробити такий висновок: методологія - це концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища. Під методологічною основою дослідження слід розуміти основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження. Методологічні основи даної науки завжди існують поза цією наукою, за її межами і не виводяться із самого дослідження.

Таким чином, методологія - вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності - має чотирирівневу структуру. Нині розрізняють фундаментальні, загальнонаукові принципи, що становлять власне методологію, конкретнонаукові принципи, що лежать в основі теорії тієї чи іншої дисципліни або наукової галузі, і систему конкретних методів і технік, що застосовуються для вирішення спеціальних дослідницьких завдань [3].

Також, зазначимо, що методологія розробляє типологію методів. Відповідно до цього структурується саме методологічне знання. Вченням про метод взагалі та філософський метод зокрема виступає філософська методологія [7, с. 208]. Філософський метод, розгортаючись у систему, вбирає в себе основний зміст філософського знання. Тому філософська методологія в інструментальному значенні збігається з філософією. Оскільки сфера філософії включає в себе різноманітні філософські системи й течії, то й філософська методологія являє собою множину методологічних програм, у яких вирізняються своєрідні методологічні системи. Жодна з існуючих філософських методологій не може набувати ролі абсолютного пізнавального інструментарію. Кожна з них має сенс і стає продуктивною лише в межах предметної галузі, окресленої її основоположними принципами. Намагання надати тій чи іншій методології універсального пізнавального засобу завдає шкоди і науці, й самій методологічній теорії. Дослідники у своїх методологічних орієнтаціях дотримуються принципу методологічного плюралізму [4, с.89].

Існуюче законодавство України надало економічним суб'єктам господарювання більше прав та свобод. Разом з тим, багато підприємств не змогли ефективно використати наявні у них кошти і налагодити прибуткову для себе діяльність через відсутність якісної, конкурентоспроможної продукції та відсутність стратегічного мислення [6, с. 212]. Це питання є сьогодні одним з найскладніших. Досвід останніх років засвідчив, що не всі вітчизняні підприємства придатні до ведення ефективної конкурентної боротьби. Навіть наявність конкурентоспроможної продукції не дозволяє багатьом з них реалізовувати ці переваги внаслідок відсутності практики використання всього комплексу заходів [6, с. 213]. В такій ситуації для кожного підприємства стає необхідним аналіз конкурентоспроможності і розробка дієвих засобів щодо її підвищення. При досить широкій вивченості теоретичних та практичних основ конкурентоспроможності, питання забезпечення конкурентоспроможності підприємства не отримали поки ще належного висвітлення в наявній на сьогоднішній день літературі. В даній роботі зроблена спроба проаналізувати конкурентоспроможність реального підприємства, розробити рекомендації по її підвищенню.

Проблема конкурентоспроможності - складна і багатопланова. Найбільш істотний вклад в її розвиток внесли американські та західноєвропейські наукові центри, зокрема науково-дослідні групи М. Портера, І. Ансоффа (США), А. Гутмана (Канада), Дж. Данінга (Великобританія). І хоча праці А. Богданова, В. Глушкова, Д. Гвішіані, В. Афанасьєва, Г. Джавадова, Г. Попова, А. Бірмана і ряд інших відомих вчених.

В наукових публікаціях ряду вітчизняних і російських вчених і практиків доцільно відмітити – О. Амоші, В. Андріанова, С. Аптекаря, Б. Буркинського, І. Герчикової, Г. Губерної, О. Дерев'янка, С. Єрохіна, Ю. Іванова, А. Кредисова, І. Лукінова, Д. Лук'яненко, В. Мамутова, В. Оберемчука, Ю. Пахомова, В. Павленка, А. Старостіної, М. Чумаченка, Л. Червової, М. Якубовського, С. Ярошенка та ін.

Таким чином, вагомим позитивним фактором, що впливає на прийняття ефективних, більш досконалих сучасних управлінських рішень, є конкурентоспроможність підприємств, яка більшою мірою визначається формуванням і розвитком освітнього потенціалу. У зв'язку з цим все більш актуальними стають вимоги вдосконалення методичних та методологічних

основ управління на базі підвищення конкурентоспроможності підприємств і формування освітнього потенціалу. Технократична епоха на початку нового тисячоліття починає стрімко трансформуватися в епоху людини, гуманістичної культури та інтелекту. У суспільному виробництві на перший план виходить творчий потенціал особистості. У повсякденному житті це означає безумовне визнання людини головною продуктивною силою.

Література:

1. Азоев Г.Л. Конкуренція: аналіз, стратегія і практика: Навч. посіб. / Г.Л.Азоев. - М., 2004. – 308 с.
2. Антонюк Л. Л. Конкурентоспроможність національної економіки в умовах глобалізації: Автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. / Л.Л.Антонюк. - К., 2004. - 32 с.
3. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізми реалізації. Монографія / Л.Л.Антонюк. – К.: КНЕУ, 2004. –275 с.
4. Бутинець Ф.Ф., Жиглей І.В., Пархоменко В.М.: Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Могографія. / Ф.Ф.Бутинець. За ред.. проф.. Ф.Ф. Бутинця; 2-ге вид., дип. І перероб. - Житомир: ПП "Рута", 2002. – 544 с.
5. Воронкова В.Г. Основи бізнесу: підручник / Під ред д.ф.н., проф. Воронкової В.Г., д.е.н., проф. Гончарова В.М., д.е.н., проф. Дорофійенка В.В.- Луганськ: ЛНАУ, 2012 . – 500с.
6. Чурилов С. В. Конкурентоспроможність потенціалу як необхідна умова розвитку підприємства: Навч. посіб. /С.В.Чурилов //Вісник економіки транспорту і промисловості. - № 40. - 2012. - С.211-214.
7. Шнипко О.С. Національна конкурентоспроможність: сутність, проблеми, механізми реалізації: Навч. посіб. / О.С. Шнипко. – К.: Вид-во "Наук. думка", 2003. – 334 с.